

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2024-09-10

Närvarande: F.d. justitierådet Annika Brickman samt justitieråden Svante O. Johansson och Johan Danelius

Långsiktig reglering av vissa forskningsdatabaser

Enligt en lagrådsremiss den 15 augusti 2024 har regeringen (Utbildningsdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om vissa forskningsdatabaser,
2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
3. lag om upphävande av lagen (1999:353) om rättspsykiatriskt forskningsregister,
4. lag om ändring i lagen (2020:421) om Rättsmedicinalverkets behandling av personuppgifter.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnesrådet Tyri Öhman, biträdd av ämnessakkunniga Maria Wästfelt.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om vissa forskningsdatabaser

1 kap. 2 §

I paragrafen anges att lagen är tillämplig vid viss närmare angiven behandling av personuppgifter. Vid föredragningen har det emellertid upplysts att vissa bestämmelser i lagen är tänkta att vara tillämpliga även på uppgifter om avlidna, som inte faller under begreppet personuppgifter. Detta framgår också på något ställe av författningskommentaren (se kommentaren till 3 kap. 7 §). I lagtexten markeras detta, enligt vad som vidare har upplysts, genom att uttrycket "uppgift" ibland används i stället för "personuppgift".

Enligt Lagrådet bör det framgå av 1 kap. 2 § att lagen i vissa delar har ett vidare tillämpningsområde än vad som anges i den föreslagna lydelsen av paragrafen. Det bör också på lämpligt sätt tydliggöras vilka enskilda bestämmelser som är tillämpliga på uppgifter om avlidna och vilka som är tillämpliga endast på personuppgifter.

Som ett exempel där distinktionen mellan de olika uppgiftstyperna inte framstår som klar kan nämnas 3 kap. 1 §, där första stycket reglerar utlämnande av "uppgifter" medan andra stycket anger ytterligare förutsättningar för att "personuppgifter" ska få lämnas ut. Om avsikten är att bestämmelserna i de olika styckena ska ha olika tillämpningsområden, bör detta framgå på ett tydligare sätt. Om detta inte är avsikten, bör terminologin ändras.

2 kap. 3 §

I paragrafen anges vilka ändamål, utöver de primära ändamål som anges i 2 kap. 2 §, som redan insamlade uppgifter får behandlas för. I författningskommentaren anges att paragrafen innebär att den så

kallade finalitetsprincipen enligt artikel 5.1 b i dataskydds-förordningen inte gäller. Lagrådet konstaterar att det inte är möjligt att i en nationell lag helt åsidosätta denna princip, vars innebörd är att personuppgifter som samlats in för vissa ändamål inte senare får behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Däremot torde det vara möjligt att begränsa vad som också anges i artikel 5.1 b om att viss ytterligare behandling inte ska anses vara oförenlig med de ursprungliga ändamålen. Lagrådet uppfattar den föreslagna lagtexten som att det är i det senare avseendet – och inte i förhållande till finalitetsprincipen som sådan – som regleringen innebär en viss begränsning.

Eftersom det som sägs i författningskommentaren väcker frågor om hur den föreslagna regleringen förhåller sig till finalitetsprincipen, anser Lagrådet att det finns ett behov av klargöranden i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

3 kap. 1 §

Se Lagrådets synpunkter under 1 kap. 2 §.